

Memòries

Acte de contrició

■ Albert Pla Nualart

De l'anarquisme a Ciudadanos, l'itinerari de Pericay és un camí de Damasc. Són les memòries d'un *twice born* que mira enrere, com si un alemany madur lamentés amargament el seu pas per les joventuts hitlerianes i la culpable indiferència davant la histèria antisemita. L'acte de contrició, però, és només intermitent, com si la força dels records s'imposés a la nova fe.

Des del nen tardofranquista educat en francès a Barcelona, amb les arrels familiars ensangonades per la guerra, fins al pare amb fills ja grans que retirat a Mallorca recorda el seu paper al món cultural de la incipient democràcia, el llibre és la crònica elegant i desenganyada d'un desencaix, de la creixent conscienciació que el nacionalisme català és una boira espessa i irrespirable.

L'he abordat amb l'esperança de trobar-hi el fil que va del català *light* a Jiménez Losantos -els ous de la serp, mirant-ho amb perspectiva inversa a la de l'autor-. Un cop llegit, la caiguda de cavall segueix sent, per mi, un salt mortal difícil d'entendre. Apuntaré només alguna pista.

El *lightisme*, saludable airejament d'un català que feia pudor de resclosit, en reaccionar contra una normativa fabriana massa tenyida de nacionalisme, va caure en l'extrem de negar a la llengua tot valor polític. Una cosa és rebutjar el purisme

El fillol Xavier Pericay, un dissident exiliat

que atempta contra la funcionalitat i una altra de ben diferent censurar el dret a triar entre dues opcions funcionals la més identitària. Avui dir a un nen que ha de preferir *firmar* a *signar* ja no s'entén, per molt que abans tothom digués *firmar*. L'ús ha acabat decidint a favor de *signar* en part per la voluntat política d'allunyar-se del castellà, i això no sols és lícit sinó normal en l'evolució de les llengües. S'hi té tant dret com quan es prima una forma perquè és més curta i precisa.

La tendència *light* a voler entendre la llengua com un fenomen natural

despolititzat -als antípodes del "dialecte amb un exèrcit darrere" del lúcid Weinreich- sembla lligar amb allò que va dir aquell sobre l'espanyol, que "*los pueblos más diversos lo hicieron suyo por voluntad libérrima*", un insult a la nostra memòria col·lectiva en part responsable d'aquesta recent moda de cremar fotos.

I lliga, en definitiva, amb l'evidència que el nacionalisme que alguns perceben com una boira espessa i irrespirable, quan esdevé hegemònic de veritat es torna tan transparent i euforitzant que acaba enverinant fins i tot els verinosos. *

Filologia catalana. Memòries d'un dissident

Xavier Pericay
Destino
Barcelona, 2007
Preu: 21 €
Pàgines: 448

■ Un text d'estil modèlic i ple d'afinades valoracions sobre llengua, educació i política que no convenç quan vol justificar un radical canvi ideològic

1 2 3 4 5

Ciència

La primera teoria evolutiva

■ David Bueno i Torrens

Una de les teories científiques més conegudes és la de l'evolució. Actualment hi ha moltes proves científiques que l'avalen, però fins al segle XVIII es pensava que les espècies eren immutables (teoria fixista). Va ser en aquest escenari en què Jean-Baptiste Lamarck (1744-1829) va postular la primera teoria evolutiva, segons la qual totes les espècies d'éssers vius provenen d'altres mitjançant lents processos de canvi causats per l'herència dels caràcters adquirits a força de l'ús o el desús, una interpretació que actualment se sap que no és correcta.

Malgrat que Lamarck és un personatge molt conegut en la història de la ciència, generalment ha estat mal interpretat i menysvalorat en relació a l'enorme tasca científica que va desenvolupar. Tot sovint se'l presenta únicament com el precursor de Charles Darwin, el pare de la teoria evolutiva actual, i se'l recorda bàsicament pel mecanisme erroni d'evolució que va proposar. Però en realitat els estudis de Lamarck en botànica, paleontologia i zoologia són molt amplis i rigorosos, tot un exemple de pensament científic modern. De totes les seves obres, la *Filosofia zoològica*, de la qual ara podem gaudir en català, és la més coneguda i representativa, que va permetre bescanviar les teories fixistes per les evolutives. La present edició va acompanyada d'un extens i útil pròleg que inclou la biografia i les principals aportacions de Lamarck dins el context històric que va viure.

Aquest llibre forma part d'una col·lecció de clàssics de la ciència acuradament traduïts al català, la qual pretén servir de lligam entre el món de les ciències, tan influent en l'Europa moderna, i les humanitats, a més de ser una eina de treball per a l'estudi de la història de la ciència. En definitiva, un clàssic imprescindible per valorar de primera mà les grans aportacions científiques de Lamarck i per entendre el pensament contemporani. *

Filosofia zoològica

Jean-Baptiste Lamarck
Traducció d'Agustí Camós
IEC/Pòrtic/Eumo
Barcelona, 2007
Preu: 27 €
Pàgines: 455

1 2 3 4 5

JOCNOU

Animals irracionals

EMILI TEIXIDOR

Es pot pensar que la moda de les novel·les en què es barregen religió, sectes secretes, misteris còsmics i màgia de tota mena es troba només en aquesta mena de ficció, incloent-hi l'allau de novetats infantils i juvenils que ha possibilitat l'èxit del nen mag Harry Potter. Però només cal obrir els diaris o mirar certs programes de televisió, per llegir els horòscops o contemplar les facècies de la bruixa o el bruixot de torn, per adonar-nos que la tendència a perdre el seny i la raó entre boires més o menys espesses és molt estesa. Arriba fins i tot a la filosofia. Més ben dit, la filosofia hi dona suport des del primer moment, quan al costat de Descartes, que va començar a separar el gra de la palla, i de la Il·lustració, que va co-

mençar a netejar la palla, van sortir moviments com el Romanticisme i tots els seus fills més o menys espuris que han fet arribar el cantó fosc irracional fins a avui. *El olvido de la razón*, a Debate, de l'assagista argentí Juan José Sebrelli, és una bona lectura per desmitificar alguns filòsofs moderns.

L'autor passa per l'adreçador gent tan influent com ara Schopenhauer i la seva voluntat, Dostoievski i la seva mística, Nietzsche i el seu geni sobrehumà, Heidegger, el lloctinent del no-res, Freud i la seva psicoanàlisi -el 1924 la Metro Goldwyn Mayer de Hollywood li va oferir un lloc d'assessor de les seves pel·lícules perquè deien que era "l'especialista d'amor més

gran del món"-, Lévi-Strauss i el seu estructuralisme... fins a arribar a noms com ara Bataille i els postestructuralistes, Roland Barthes, que va transmutar el crític literari en un succedani de sociòlegs i filòsofs, Gilles Deleuze i el seu anti-Èdip, anti-Sartre i anti-Hegel, Louis Althusser i el seu marxisme estructuralista, per acabar amb Jacques Lacan, que havia estat metge personal de Picasso i amic de Dalí. Els anglosaxons, que solen mirar-se aquests moviments amb més distància i que van batejar-los amb el nom de *French Theories*, també reben algun cop, per exemple la mística de Wittgenstein, el relativisme perspectivista de Nelson Goodman i el pragmatisme de Richard Rorty.

Steiner, en el seu llibre *Nostalgia del absoluto*, ja feia una crítica forta a la tríada Marx-Freud-Lévi-Strauss i les seves escoles. L'assaig de Sebrelli, tan llegidor com el de Steiner, amplia el nombre d'irracionals i diversifica les connexions, però és igualment útil i aclaridor. Els lectors de Lacan -a Barcelona vaig descobrir una llibreria especialitzada en els seus llibres i els dels altres irracionals, beneïda sigui!- o de Slavok Zizek, que omple les seves reflexions amb cinema -beneït sigui, també!-, tenen o tenim una bona ocasió per desintoxicar-nos una mica. Fins i tot Freud va dir una vegada que un cigarro a vegades només és un cigarro i prou, no sempre calen simbolismes. *